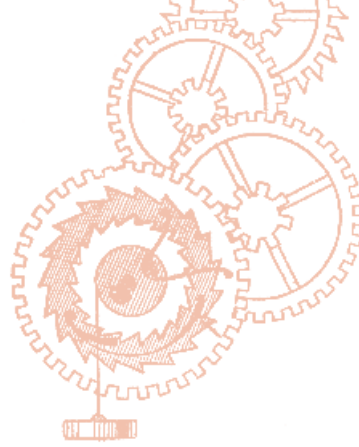

Kiev ala Kyiv?

NAGORE
IRAZUSTABARRENA
URANGA

Ukraina, XIX. mendearen amaiera. Ukrainera modernoaren arauak ezarri zituzten. Herrialdea Errusiar Inperioaren menpe zegoen, baina politika inperial sozioekonomiko liberalei esker eta, mende luzez gerran eta gatazkan murgildua egon ondoren, tarte baketsua baliatuz, loraldi kultural eta ekonomikoa izan zuen herrialdeak. Lehen unibertsitatea sortu zen hiriburuan, baita lehen opera antzokia zabaldu ere. Telegrafoa, tranbia ea azpiegitura ugari lehenengoz iritsi ziren, eta testuinguru horretan arautu zuten hizkuntza. Arau horietako batek zioen hiriburua- ren izena Київ zela ukraineraz, eta ha- ren forma latinizatua, hau da, mende- baldeko herrialdeek erabili beharreko exonimoa Kyiv zela. Baina ukrainarren ahaleginak ez zuten emaitzarik izan eta atzerrian Kiev izena erabiltzen jarraitu zuten nagusiki, errusierazko Киев topo- nimoa jatorria duena. Batetik, Ukrainak ez zuen sekula estatu propiorik izan, eta errusiera edo poloniera nagusi ziren es- tatuen parte izan zen ordura arte. Bes- tetik, politika sozioekonomiko irekiez gain, gobernu inperialak errusifikazio zorrotza ezarri zien herrialdean bizi zi- ren ukrainar, poloniar eta judutarrei.

1917ko azaroaren 20an Ukrainako Errepublikak aldarrikatu zuten, baina in- dependentziak gutxi iraun zien ukrainar- rei. 1920an sobietarrek hartu zuten he- rrialdea eta hurrengo sei hamarkadatan errusifikazio prozesua areagotu egin zen, Kiev exonimoaren erabilerarekin batera.

1991n independentzia berreskuratuta, errusifikazio prozesua iraultzeko ahale- ginei ekin zien gobernuak. 1995ean to- ponimoak latinezko alfabetora ekartzeko legeak ezarri zituzten, eta Kyiv hiriburu- ren exonimo ofiziala zela berretsi. Bai- na kanpainak ez zuten arrakastarik izan, gatazka politikoek bultzada eman zioten arte. 2014ko Krimeako krisiaren eta Don- basseko gerraren ondoren ingelesez Kyiv- en erabilera asko hedatu zen. Eta, berriki, errusiarren inbasioaren ondorioz, hizkun- tza gehiagotara ari da zabaltzen.

Sobietar garaiko afixa turistiko honetan, ingelesez "Kiev" forma erabiltzen da, errusierazko izena jatorri duena, eta ez "Kyiv", ukraineratik datorrena.

Nazio Batuen Erakundeak ingelesez eta gazteleraz Kyiv forma erabiltzea gomendatzen du, Espainiar Errege Aka- demiak Kiev-en alde egin arren. Baina NBEk berak frantsesez Kiev erabiltzeko proposamena egin du orain arte.

EXONIMOEI TIRAKA

Exonimoentzako ez dago arau edo iriz- pide garbirik, eta askotan kontrajarri egiten dira. Ohiturari eutsi behar zaio ala jatorria errespetatuz aldatu behar dira izenak? Idazteko moduari eman behar zaio lehentasuna ala ahoskerari? Alfa- beto latinoan erabiltzen duten hizkuntza guztietan forma bera erabili behar da ala bakoitzak berera ekarri behar du?

Paris berdin idazten da frantsesez, ingelesez edo euskaraz, baina desber- din ahoskatzen da. Euskarazko Txina, gaztelerazko China eta italierazko Cina, aldiz, berdin ahoskatzen dira, berdin idazten ez diren arren. Gainera, nahi- ko urrun daude txinerazko jatorrizko ahoskeratik; Zhongguo edo Zhonghua

litzateke fonetikoki gertuen dagoena.

Eta Txinan gaudela, nola esan behar diogu hiriburuari? Pekin ala Beijing? Pe- king izan zen luzaroan izen latinizatu nagusia eta hortik dator Pekin. Beijing jatorrizko ahoskeratik hurbilago dago eta, esaterako, ingelesez hori erabiltzen da. Hala ere, alemanieraz, errusieraz edo gazteleraz Pekin formari eusten zaio. Italiarrek, aldiz, Pechino esaten diote.

Euskaraz ere badugu inguruko topo- nimo nagusiak gureratzeko joera (Bor- dele, Madril,artzelona...), baina hor- retan nagusi italiarrak dira: Frantziako hiriburuari Parigian esaten diote, Frank- furt hiriarri Francoforte...

Hala, irizpide garbi eta bateraturik ezean, Kyiv nagusituko da ala Kievek eutsiko dio? Alemaniak dozenaka exoni- mo izaten jarraituko du (Germany, Alle- magne, Saksa, Niemcy, Tyskland...) ala jatorrizko Deutschland zabalduko da? Hungariari egunen batean Magyarors- zag esango diogu? Edo, errazago, Finlan- diari Suomi? ●